

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми «**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ**»

Виконала:

студентка II курсу Angl-M19z групи
спеціальності 014 Середня освіта (Мова
і література (англійська)
з додатковою предметною
спеціальністю Мова і література
(німецька)

Кржемінська Ганна Юріївна

Керівник:

Главацька О.І., кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри
англійської мови

Рецензент:

Боднарчук Т.В., кандидат педагогічних
наук, доцент, доцент кафедри німецької
мови

Кам'янець-Подільський – 2020

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП.....

**РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНШОМОВНОЇ
ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

- 1.1 Концептуальні складові іншомовної лексичної компетенції
- 1.2 Словниковий склад мови та його класи
- 1.3 Лексичні мінімуми та критерії їх відбору
- 1.4 Процес засвоєння іншомовного лексичного матеріалу
- 1.5 Тематика ситуативного спілкування на різних ступенях навчання
- 1.6 Способи семантизації лексичних одиниць
- 1.7 Методична типологія лексичних одиниць і заходи для подолання труднощів їх засвоєння
- 1.8 Засоби навчання для формування лексичної компетентності

**РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ НА
УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

- 2.1. Система вправ з формування англомовної лексичної компетенції
- 2.2. Автоматизація дій учнів з новими лексичними одиницями
- 2.3 Контроль рівня сформованості лексичної компетенції
- 2.4 Розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей учнів при вивченні лексичного матеріалу
- 2.5 Система вправ для вивчення лексики за мовленнєвими ситуаціями спілкування
- 2.6 Використання віршів та пісенного матеріалу при навчанні лексики англійської мови
- 2.7 Методи та підходи у формуванні іншомовної лексичної компетенції

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗМ – зразок мовлення

ІМ – іноземна мова

ЛК – лексична компетентність

ЛО – лексична одиниця

МКС – міжкультурне спілкування

ВСТУП

Навчання іноземних мов (ІМ) у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) за Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті, концепціями мовної освіти повинно бути спрямоване на те, щоб сформувати особистість, яка вільно володіє засобами мови в будь-якій мовленнєвій ситуації, аргументовано висловлює свої думки, дотримується правил мовленнєвого етикету. Відтак постає необхідність удосконалення технології уроку ІМ, способів і засобів навчання, надання пріоритету комунікативно-діяльнісному й функціонально-стилістичному підходам до вивчення мовних явищ як підґрунтя для свідомої, осмисленої роботи над формуванням мовленнєвих умінь і навичок учнів [31].

Реформування загальної середньої освіти передбачає модернізацію змісту освіти, що має ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно орієнтованому підходах до навчання, а саме головне – орієнтуватися на здобуття учнями вмінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації в професійній діяльності, особистому житті, громадській активності [26].

Процеси інтеграції України в європейський економічний і академічний простір вимагають розв'язання проблем міжкультурної підготовки вчителів і викладачів іноземних мов / іноземних мов і культур, які мають бути не тільки готовими до іншомовного міжкультурного спілкування (МКС), але й спроможними навчати цього спілкування учнів і студентів у своїй майбутній професійній діяльності [6, с. 9].

Як відомо, Концепція «Нова українська школа» не оминула іншомовної освіти – уміння спілкуватися іноземними мовами входять до складу ключових компетентностей і вмінь 21-го століття [34, с. 14].

Сучасне осмислення проблем мовної освіти та її реалізації ЗЗСО зумовлює підвищення теоретико-методичного рівня навчання ІМ. Пошук шляхів розв'язання цих проблем тісно пов'язаний із дослідженням комплексу питань, серед яких розвиток лексичних навичок учнів на уроках англійської

мови є одним з актуальних. Усе це свідчить про необхідність створення ефективної системи роботи з його удосконалення.

Згідно з новітньою тенденцією комунікативності в навчанні ІМ і практичною метою навчання іншомовного спілкування, перед учителем постає актуальне питання, як збагатити лексичний запас учнів, які прийоми та методи застосувати, щоб школярі мали чітке уявлення про суть процесу словотворення, шляхів, способів і засобів збагачення словникового складу ІМ.

Проблема навчання іншомовної лексики залишається актуальною, оскільки вона потребує розгляду в контексті компетентнісного підходу, що дасть можливість узгодити і синхронізувати формування іншомовної лексичної компетенції з іншими компетенціями [41, с. 16].

Глумачний словник української мови за редакцією В. Бусела розглядає компетентність «як певну суму знань особи, яка дозволяє їй судити про що-небудь, висловлювати переконливу авторитетну думку. Компетентний – це той, хто знає. Обізнаний у певній галузі, який має право за своїми знаннями або повноваженнями робити або вирішувати що-небудь. Компетенція – це коло повноважень якої-небудь установи або особи, коло питань, з яких ця особа має знання, досвід» [6, с. 445].

Вирішенням проблеми навчання іншомовної лексики займалася велика кількість як вітчизняних, так і закордонних дослідників, а саме: С.В. Смоліна, В.М. Плахотник, О.П. Амацьєва, А.М. Богущ, С.Л. Куліш, С.Ю. Ніколаєва, Р.Ю. Мартинова, Ю.А. Зацний, С.С. Вдовенко, І.М. Верещагіна, В. А. Бухбиндер, В. С. Цетлін, С. Ф. Шатілов, О. М. Соловова, Ю.І. Пасов, Т.О. Притикіна, О.М. Шамо́в, Е. Свенік, Р. Данон, П. Вогеліус, П. Врігнод, Дж. Пешар, М. Норріс, Ф. Келлі, А.Х. Веетрхайм, Дж. Саккен, П. Трієр, А.Ф. Гергель, Дж. Етвортс, Дж. Кларк та ін. У дослідженнях останніх років визначився ряд напрямків розробки відбору комунікативних одиниць, необхідних для успішного оволодіння мовленням у рамках комунікативного підходу до вивчення іноземної мови (А.А. Алхазішвілі, М.С. Балабайко,

Д.Х. Баранник, І.В. Самойлюкевич, Н.І. Скляренко та ін.). Проте робіт, присвячених комплексній проблемі формування лексичних навичок на різних ступенях навчання АМ у ЗЗСО, на наш погляд, недостатньо. Важливість цієї проблеми усвідомлена вчителями, але через відсутність необхідних методичних розробок у шкільній практиці вона розв'язується повільно. Не відповідає нинішньому замовленню і той рівень лексичних навичок, який сьогодні спостерігається в учнів. Отже, недостатня розробка методики навчання лексичного матеріалу, її **актуальність** зумовили вибір теми дипломного дослідження *«Формування іношомовної лексичної компетентності школярів»*.

Об'єкт дослідження – навчальна діяльність учнів, що спрямована на розвиток лексичних навичок на уроках англійської мови у ЗЗСО.

Предметом дослідження є особливості процесу розвитку лексичних навичок при вивченні англійської мови учнями; зміст і комплекс вправ для навчання лексики школярів.

Поставлена мета роботи обумовила необхідність розв'язання наступних **завдань дослідження**:

- вивчити методичні джерела, пов'язані з проблемою дослідження;
- розкрити поняття суті та характеристики лексичних навичок при вивченні іноземної мови;
- проаналізувати методи та прийоми формування лексичних навичок учнів;
- дати характеристику засобів формування англомовної лексичної компетенції;
- описати педагогічні особливості формування лексичних навичок учнів у ЗЗСО;
- визначити навички і вміння, необхідні учням для оволодіння лексичними навичками;
- відібрати та проаналізувати матеріал для формування лексичних навичок;

- розглянути систему вправ для формування лексичних навичок;
- дослідити мовленнєві ситуації спілкування, які допомагають засвоїти англомовну лексику;
- показати практичне застосування проаналізованих методів та прийомів;
- вивчити досвід вчителів та методистів.

Методи дослідження. Використовується метод узагальнення, порівняння, метод систематизації і класифікації матеріалу, аналізу та синтезу, описовий метод та метод вивчення передового досвіду вчителів.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання матеріалів на практичних та лабораторних заняттях з Методики викладання англійської мови, під час проходження виробничих педагогічних практик студентів, а також при написанні рефератів та курсових робіт.

Апробація результатів дослідження відбулась на засіданні студентського наукового гуртка *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур* було представлено доповідь на тему: *«Формування іншомовної лексичної компетентності школярів»*.

Матеріалом дослідження слугували наукові та науково-методичні праці вчених та методистів, Національна доктрина розвитку освіти, методичні посібники, методичні розробки вчителів та студентів, підручники, передовий досвід роботи вчителів у школі та власний досвід, отриманий під час проходження виробничої педагогічної практики у Кам'янець-Подільському НВК № 3 та виробничої (асистентської) практики у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

Структура роботи: робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але й запорукою успіху майбутньої вдалої кар'єри випускників загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. Досягнення високого рівня володіння нею не можливе без фундаментальної мовної підготовки. Реалізація мовної стратегії в освіті на сучасному етапі здійснюється шляхом комплексного і послідовного впровадження нововведень, які диктують нові вимоги до оволодіння іноземною мовою.

З метою реалізації основних положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, концепціями мовної освіти має бути спрямоване на те, щоб сформувати особистість, яка вільно володіє засобами ІМ в будь-якій мовленнєвій ситуації, аргументовано висловлює свої думки, дотримується правил мовленнєвого етикету.

Відповідно до потреб суспільства фахівець повинен мати високий рівень професійної та практичної підготовки, здійснювати навчання, виховання і розвиток учнів, забезпечувати умови для засвоєння ними матеріалу навчальних програм на рівні державних стандартів освіти. Для цього він має досконало володіти предметом, проявляти ерудицію, постійно працювати над підвищенням педагогічної майстерності, своєї загальної культури. Формування цих якостей здійснюється у логічному зв'язку глибокої теоретичної підготовки з основ наук гуманітарно-соціального спрямування й професійної орієнтації та вироблення на цій основі достатніх практичних навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності [10, с. 3].

У дипломній роботі магістра ми розкрили особливості формування та вдосконалення лексичної компетентності учнів ЗЗСО з урахуванням сучасних умов і тенденцій у навчанні ІМ: дали характеристику іншомовній лексичній компетентності: зазначили її концептуальні складові, дослідили словниковий склад мови та його класи, назвали шкільні лексичні мінімуми та критерії їх відбору, розглянули питання засвоєння іншомовного лексичного матеріалу учнями ЗЗСО, тематику ситуативного спілкування на різних

ступенях навчання у ЗЗСО, методичну типологію лексичних одиниць і заходи для подолання труднощів їх засвоєння, назвали засоби навчання для формування лексичної компетентності школярів. У другому розділі ми розглянули питання формування лексичних навичок учнів на уроках англійської мови у ЗЗСО, зокрема, схарактеризували систему вправ з формування англомовної лексичної компетенції та проблему автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями, зазначили способи контролю рівня сформованості лексичної компетенції, необхідність розвитку індивідуальних пізнавальних здібностей учнів при вивченні іншомовного лексичного матеріалу; корисність використання віршів та пісенного матеріалу при навчанні лексики англійської мови; назвали методи та підходи у формуванні лексичної компетенції школярів.

Ретельно вивчивши методичну літературу та ознайомившись із передовим досвідом вчителів, викладачів та методистів, ми дійшли наступних висновків:

– формування лексичної компетентності учнів є центральною ланкою в роботі над засвоєнням лексичного матеріалу; це – одне із найважливішим завдань вчителів / викладачів англійської мови, оскільки метою навчання є оволодіння ІМ як засобом спілкування і здійснення в цьому процесі виховання, освіти і розвитку особистості;

– формування ЛК – це спеціально організована програма дій з лексичними одиницями, які є об'єктами цілеспрямованого навчання і розглядаються як проміжні цілі формування ЛК, досягнення яких здійснюється поетапно;

– беручи до уваги різні пласти лексичного матеріалу та рецептивний чи продуктивний характер відповідного виду мовленнєвої діяльності, вчителів необхідно сформулювати такі види навичок: *репродуктивні лексичні навички*, тобто навички правильного вживання ЛО активного мінімуму в говорінні та письмі згідно із ситуацією спілкування і метою комунікації, що передбачає оволодіння такими операціями: виклик лексичних одиниць з довготривалої

пам'яті, зовнішньо мовленнєве відтворення ЛО у потоці мовлення; миттєве сполучення даної одиниці з іншими словами, що створюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності, вибір відповідного стилю (офіційний / неофіційний); *рецептивні лексичні навички* – це навички сприймання й розуміння ЛО в усному та писемному мовленні, а саме: впізнавання, диференціації та ідентифікації усної і письмової форм ЛО; співвіднесення ЛО з відповідним об'єктом чи явищем; обґрунтованої здогадки про значення ЛО. *Навички обґрунтованої здогадки про значення ЛО*, що відносяться до потенціального словника при читанні та аудіюванні; *навички користування різними видами словників* (двомовних, одномовних, фразеологічних, тематичних, країнознавчих);

– для формування лексичної компетенції учнів у сучасній методиці використовують такі методи та підходи: метод асоціативних символів, метод фонетичних асоціацій, прийом карток, прийом маркування, прийом складання розповіді тощо;

– лексичний аспект спілкування має певні особливості: зв'язок лексики із змістом комунікації, на що спрямована увага учнів, сприяє концентрації їх уваги і врешті-решт – засвоєнню лексичного матеріалу; труднощі засвоєння іншомовної лексики пов'язані з формою слова (звуковою, графічною, граматичною), його значенням(и), характером сполучуваності з іншими словами;

– процесі автоматизації дій учнів з новими ЛО слід передбачати заходи для зняття і подолання труднощів їх засвоєння: з цією метою лексичні одиниці можуть групуватися за ступенем і характером труднощів, що дозволяє підходити до їх засвоєння диференційовано, на основі їх методичної типології;

– умови навчання у ЗЗСО і насамперед недостатня кількість уроків (годин) та обмежена тематика викликають необхідність відбору лексичного мінімуму, що має відповідати цілям і змісту навчання ІМ у певному типі навчального закладу;

- при вивченні лексики у школі розрізняють активний мінімум і пасивний мінімуми, відбір яких проводиться укладачами програм та авторами підручників. Вчитель має справу лише з результатами відбору, працюючи згідно з вимогами чинної програми та за конкретним підручником;

- основними критеріями відбору лексичних мінімумів є: сполучуваність, семантична цінність, стилістична необмеженість;

- розрізняють чотири підходи до навчання нових ЛО: інтуїтивний, свідомо-зіставний, функціональний та інтенсивний;

- виконання вправ і завдань для формування ЛК доцільно здійснювати з використанням оптимальних засобів навчання, головним з яких є підручник, що входить до складу навчально-методичних комплексів; до допоміжних засобів навчання ЛО відносять: пояснення вчителя, пам'ятки та інструкції щодо використання друкованих словників, щодо форми ведення індивідуальних учнівських словників і карток з новою лексикою, ментальні карти;

- у процесі засвоєння лексичного матеріалу виділяють такі етапи: етап ознайомлення учнів з новими ЛО – семантизація лексичних одиниць; етап автоматизації дій учнів з новими ЛО (на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази / речення та на понадфразовому рівні у діалогічній або монологічній єдності);

- вивчення ЛО відбувається за принципом наступності при відборі лексичного матеріалу та підпорядковується віковим особливостям учнів;

- з метою побудови системи вправ з формування англomовної ЛК учнів у методиці навчання ІМ розглянуто вимоги до вправ як основного засобу організації навчальної діяльності та визначено типи та види вправ для формування лексичної компетенції;

- для продуктивного запам'ятовування лексичного матеріалу необхідним є його осмислення, постійне повторювання і застосування у мовленні, а

також використання комбінованих прийомів, в яких поєднуються різні засоби, як наприклад аудіовізуальні, візуально-кінестетичні тощо;

- при автоматизації дій учнів з новими ЛО активного словника використовують умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні вправи, в яких учень сприймає зразок мовлення і виконує з ним певні дії (в усній або письмовій формі) згідно створеної учителем ситуації мовлення, виконуючи такі види вправ: імітація ЗМ, лаконічні відповіді на запитання вчителя, підстановка у ЗМ, завершення ЗМ, розширення ЗМ, самостійне вживання ЛО у фразі / реченні, об'єднання ЗМ у понадфразові єдності – діалогічні та монологічні;

- контроль рівня сформованості ЛК важливо здійснювати безпосередньо у спілкуванні (під час виконання умовно-комунікативних і комунікативних вправ) і через усні та письмові контрольні вправи. Засвоєння ЛО рецептивного мінімуму можна контролювати у процесі виконання різних вправ, тестів множинного вибору, тестів із вільно конструйованою відповіддю, заповнення пропусків ЛО у тексті;

- процес навчання ІМ у ЗЗСО доцільно організувати таким чином, щоб звернути увагу учнів на властиві їм особливості ментальних процесів отримання, опрацювання та засвоєння інформації та навчити ефективно їх застосовувати. У зарубіжній методиці навчання ІМ для позначення індивідуальних підходів до навчання (психологічних нахилів, особливостей в отриманні та засвоєнні інформації та пріоритетного застосування тих чи інших умінь для виконання навчальних завдань) застосовують поняття «стилі навчання», «типи інтелекту»;

- врахування знань про типи інтелекту учнів у процесі вивчення лексики на уроках англійської мови дає можливість розв'язати дві важливі цілі індивідуально зорієнтованого підходу у вивченні ІМ: розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей за допомогою вправ, що активізують різні типи інтелекту, і сприяння усвідомленню тими, хто навчається, своїх

навчальних стилів із подальшим їх свідомим застосуванням під час самостійного навчання.

Викладене дозволяє зробити висновок про необхідність тривалої і трудомісткої роботи з боку вчителя з метою засвоєння іншомовної лексики учнями, яка передбачає як безперервне накопичення і розширення словникового запасу школярів, так і оперування ним у різних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

Лексичні навички слід розглядати як найважливіший і невід'ємний компонент змісту навчання ІМ, а їх формування саме і є метою навчання лексичного матеріалу.

Навчаючи і виховуючи всебічно розвинену особистість, здатну до критичного мислення, плідної співпраці з іншими людьми, інноватора, здатного змінювати навколишній світ, сучасний учитель має орієнтуватися насамперед на принципи педагогіки партнерства й дитиноцентризму.

Варто наголосити на практичному значенні роботи, а саме на безпосередньому зв'язку з шкільними програмами та підручниками. Окремі розробки з формування / вдосконалення лексичних навичок учнів апробовано нами під час проходження педагогічної (виробничої) практики у Кам'янець-Подільському НВК № 3 та виробничої (асистентської) практики у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базуріна В.М. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії. Автореф. дис... на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.01. Київ, 2005. 20 с.
2. Безкоровайна Ю. Б. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів. *Студентський науковий альманах факультету іноземних мов*. 2009. Вип. 1(6) С. 230-234.
3. Бориско Н. Ф. Задачи языковой межкультурной подготовки современного учителя иностранных языков. *Мова, культура й освіта в сучасному світі* : збірник наукових праць до 90-річчя доктора філологічних наук, професора Романовського О. К. / Відп. ред. Стишов О. А. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2008. С.185-191.
4. Бориско Н.Ф. Проблеми міжкультурної підготовки майбутніх учителів і викладачів іноземних мов. *Іноземні мови*. 2018. №1. С. 9-20.
5. Брагіна Т. А. Formig linguistic competence using lexical games. *Англійська мова та література*. 2013. № 13 (383). С. 2-5.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і голова ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. 1440 с.
7. Вишневецький О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. Посібник для вчителів. Київ : Рад. шк., 1989. 224 с.
8. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : АРКТИ, 2003. 192 с.
9. Гарднер Г. Структура разума: теория множественного интеллекта. Москва : ООО И. Д. Вильямс, 2007.
10. Главацька О. І. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для студентів факультету іноземної філології : методичні рекомендації. 2-ге вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський : Видавництво Абетка-Світ, 2014. 120 с.

11. Глазкова І. Я. Шляхи розширення активного словникового запасу учнів.
URL : http://library.svpurst.crimea.ua/dudchenko/165/fulltext/knp110t1/knp110t1_114-116.pdf.
12. Голуб І.Ю. Вправи для розвитку індивідуальних пізнавальних здібностей студентів на заняттях з іноземної мови. *Іноземні мови*. №4. 2019. С. 12-23.
13. Губарева М. О. Використання теорії «множинного інтелекту» Г. Гарднера в розробленні комплексу психодіагностики та поліпшення показників короткочасної та довготривалої пам'яті. *Психологія*. Науковий журнал. 2018. URL: <http://medpsychology.pp.ua//використаннятеоріімножинногоінт>.
14. Гудина М. С. Современная песня на уроке английского языка. *Иностранные языки в школе*. № 3. 2014. С. 24-25.
15. Гунько С. Метод асоціативних символів – сучасний високоефективний метод вивчення іноземної мови на початковому етапі. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. № 8. С. 19-29.
16. Дарвіна В. Г. Використання різноманітних вправ під час вивчення лексики на уроках англійської мови як засіб розвитку творчих здібностей учнів. *Англійська мова та література*. 2008. № 11(201). С. 21-29.
17. Державна програма «Вчитель». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244259904>
18. Жулківська А., Кобець М. Лексичний підхід у викладенні другої мови як іноземної. *Рідна школа*. 2006. № 5. С. 33-34.
19. Закон України про освіту. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
20. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2006. 228 с.
21. Козачінер О. С. Формування лексичних навичок в учнів 1-го класу. *Англійська мова та література*. 2008. № 3. С. 2-3.
22. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції *Іноземні мови*. 2005. № 2. С.48-51.

23. Котковець А.Л. Підходи до організації контролю сформованості англомовної лексичної компетентності майбутніх бакалаврів з прикладної механіки. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С 8-12.
24. Коханевич М.І., Джава Н.А. Формування лексичної компетентності на початковому етапі навчання іноземної мови. *Наукові записки РДГУ : Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання у закладах освіти*. Вип. 14 (57). 2016. С. 49-51.
25. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2009. № 2. С. 43-48.
26. Лист Міністерства освіти і науки України від 01 липня 2019 року № 1/11-5966 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році». URL: <https://osvita.ua>
27. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
28. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
29. Москалюк Л. В. Ігрові завдання для контролю лексичних знань молодших школярів на уроках англійської мови. *Іноземні мови*. 2006. № 3. С. 44-45.
30. Наказ Міністерства освіти і науки України № 776 від 17 березня 2018 року «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

31. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 URL : <http://www.setlab.net/?view=education-doctrine-2002>.
32. Ніколаєва С.Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні : ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 3-9.
33. Низенко К. М. Розвиток комунікативних здібностей учнів 7-9 класів засобами використання інноваційних технологій на уроках. *Англійська мова та література* : Науково-методичний журнал. 2010. № 13. С. 1-8, вкладка.
34. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
35. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : Підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова, С. І. Потапенко, Г.С. Чекаль. Київ : Академія, 2010. 328 с.
36. Паращенко Л. І. Технологія формування ключових компетентностей у старшокласників : практичні підходи. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи* : бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : «К.І.С», 2004. С. 71-84.
37. Пассов Е. И. Формирование лексических навыков: учеб. пособие / Под ред. Е.И. Пассова, Е.С. Кузнецовой. Воронеж : Альтернатива, 2002. 142 с.
38. Потапова Л. Г. Навчання лексики за комунікативною методикою. *Англійська мова та література*. 2009. № 4 (230). С. 2-3.
39. Пучкова А. И. Из опыта формирования лексических навыков школьников. *Иностранные языки в школе*. 2014. № 2. С. 38-44.
40. Розпорядження Кабінету Міністрів України від грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/np249613934>.
41. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 2010. № 4 С. 16-26.

42. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций : пособ. для студ. пед. вузов и учителей. Москва : Просвещение, 2002. 276 с.
43. Филатов В. М. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе: Учеб пособие для студ. пед. колледжей / Под. ред. В. М. Филатова. Ростов-н/Д, 2004. 124 с.
44. Ходінов М. А. Методи збагачення активної лексики учня (середній етап). *Англійська мова та література*. 2005. № 4 (86). С. 2-5.
45. Шамо́в А. Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучаемых. *Иностранные языки в школе*. 2007. № 4. С. 19-26.
46. Шамо́в А. Н. Моделирование учебного процесса по овладению лексической стороной иноязычной речи. *Иностранные языки в школе*. 2014. № 2. С. 2-9.
47. British Council: LearnEnglish. URL : <http://learnenglish.britishcouncil.org/en/fun-and-games>.
48. Virginia Evans, Neill O’Sullivan. Click On 3. Student’s Workbook. Express Publishing, 2001. P. 150.
49. Nattinger J., DeCarico J. Lexical phrases and language teaching. Oxford: Oxford University Press, 1992.